

E fihlile Keresemose

Pitsi Ragoasha

Sepedi

E fihlile Keresemose

E ngwadilwe ke Pitsi Ragoasha
Moswantši Siyasanga Madyibi

MAELE GO BARUTIŠI LE BATSWADI

1. Kanegelo kopana ye e loketše bana ba mengwaga ye **7** go fihla go ye **9**.
2. Kanegelo kopana ye e na le mantšu a **1 535**. Dira dikaratana tša mantšu, ka mantšu ao a kgethilwego o šomiša dimpapiri tša kgale goba mapokisana a kgale.
3. Dira gore bana ba bale dikaratana tša mantšu ao ka go hlaboša.
  1. Šetša mantšu ao ngwana a ka a balago ka motsotso o tee. Šomiša seelanako mo sellathekeng sa gago go ela nako yeo. Beakanya o lekole ka beke ka beke ge eba mantšu ao ngwana a a balago ka motsotso o tee a oketšega.
  2. Kgopela ngwana go go balela temana gomme o botšiše ngwana go re kanegelo kopana yeo e bolela ka eng.
  3. Šomiša boteng bja kanegelo kopana go botšiša dipotšišo ka seo se diregago ka gare ga kanegelo kopana yeo.

keleti Taxi Rank

Go foka moya wa lethabo, moya wa
matswalo a Morena.

Makwena le bana ba eme moralading wa
batho bao ba emetšego dithekisi tša go
ya toropong.

Makwena le bana ba ya go reka diaparo
le dijo tša kerešemose.

Ba be ba se ba emela gore batho e tla ba
ba bantši ka tsela ye.

Ba tla pitlagana le bana ka thekising ka
gore ba nyaka go fihla toropong ka pela.

Baotledi bona ga ba na taba le pitlagano
yeo, sa bona ke go amogela tšhelete fela.

KERESIMOSE E BOTSE

Katoropong kesemphete batho batlile ka bontši.

Ka mabenkeleng go kgabišitšwe ka mehlare yeo e apešitšwego dipataka tša mebalabala.

Barekiši ba bangwe ba eme mejako ka dijase le dikefa tše dikhubedu, ka maledu a matelele a mašweu.

Bana ba Makwena ba thakgaletše go bona "Tate Keresemose" efeela ba bangwe ba mo tšhaba.

Makwena yena o kgahlwa ke ge bana ba gagwe ba raloka le "Tate Keresemose" e feela nako ga e gona.

Ba na le dilo tše dintši tše o ba swanetšego go di dira pele mabenkele a tswalelwa.

Barekiši bona ba letša diletšo tša mehutahuta e bile ba dira le manka a go leka go goketša bareki.

Ba a goeletša bare, "Tsena ka gare dilo di wele, ge o reka tše pedi o hwetša e tee mahala."

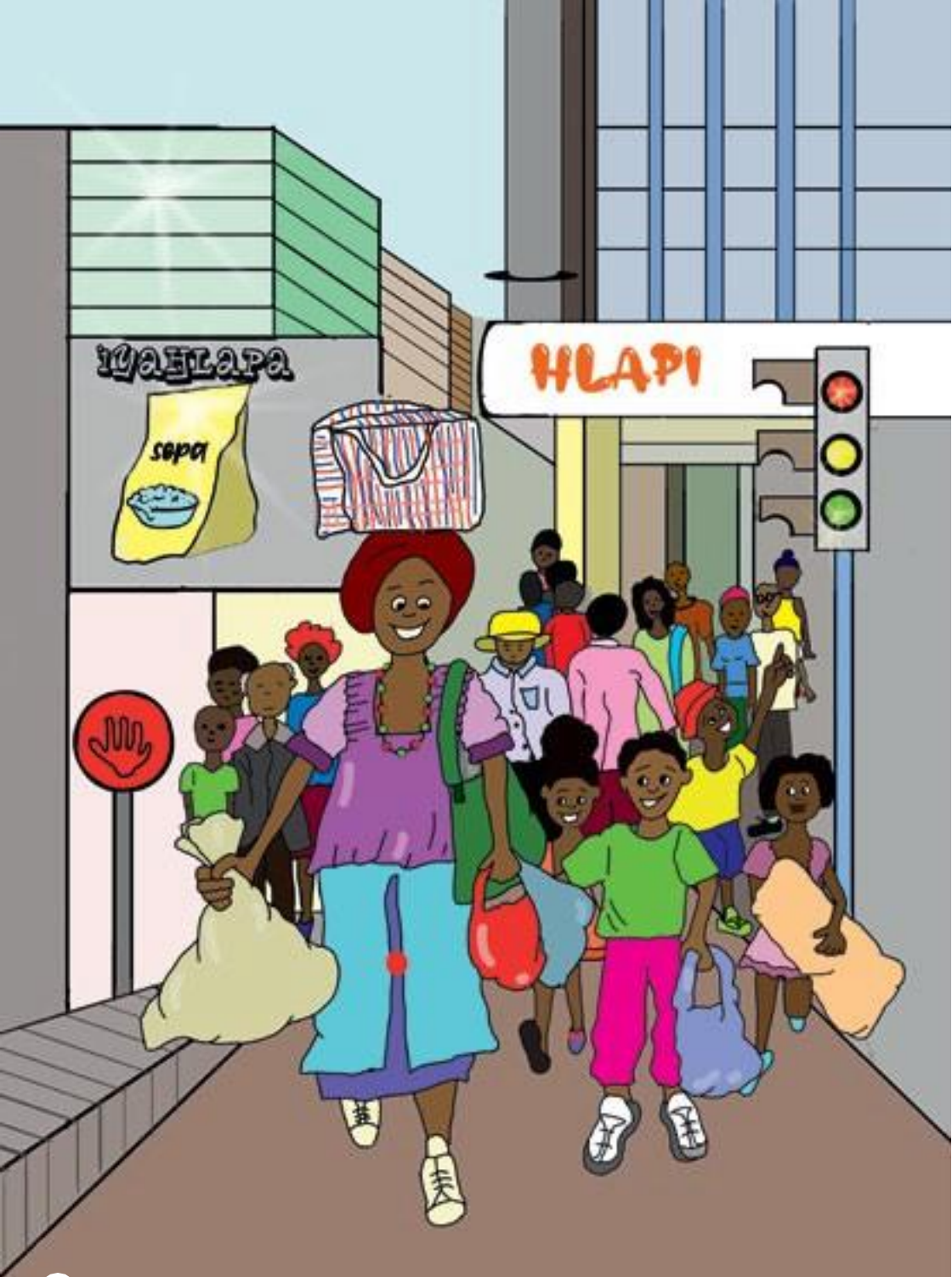
Tate kerešemose yena o gokara bana a eya le bona ka lebenkeleng go ba fa dimpho le dimonamonane.

Makwena o leka go fokotša nako ya bana le tate kerešemose feela ba ganelela go yena.

Bona ba iphina ka go raloka ebile ga ba sa gopola gore ga botse ba tletše eng toropong.

Makwena o feleleditše a kgopela mong wa lebenkele gore a fihle tate kerešemose gore bana ba sepele.

Makwena ke gona a lemoga gore ke ka
lebaka la eng bana ba be ba llela go tla
naye toropong.

Ba be ba kgantšheditšwe ke bana
ba bangwe bao ba kopanego le Tate
keresemose.

Makwena o ikhwetša a le ka fase ga
kgatelelo ka gore o sa šaletšwe ke dilo tše
di ntši.

Kudu ka gore toropo le yona lehono ga e
sepelege e nyeuma batho feela diterateng.

Bana ba tšama ba thumana le batho e bile
ba šalela morago ge ba bona seo se ba
kgahlago.

Makwena le bana ba rile go tšwa ka mo lebenkeleng ba leba lebenkeleng la dieta.

Ka ge a be a fela pelo Makwena o nyakile go lahlegelwa ke ngwana tseleng.

Yena o rile ge ba tshela robotong le bana, ngwana yo mongwe a bona roboto e hwibila a gomela morago.

Makwena o lemogile ge ba fihla robotong ya bobedi gore Matome ga a gona.

Bahlapetši ba tsela ba šetše ba mo topa a gakanegile gomme ba mo iša tenteng ya bona.

Mahlatse ba hweditše difoune tša Makwena ka morabeng gomme ba mo founela.

Tšeo di diregago ka toropong ka nako ye go di bolela ke go kwa mpa mokhoror.

Mmatlou le monna bona ba tlile le bana toropong go reka dilo tša keresemose.

Ba ile go lapišwa ke go sepela le bana ba ba notlelela ka koloing ya ba ge ba ile.

Letšatši le be le fiša kudu gomme bana ba kotsing ya go tšhoša.

Bana ke ge ba kolobile ka dikudumela ba sa tsebe gore ba tla tšwa kae.

Makwena o rile ge a bona batho ba kgobokane a akamela gomme a se kgolwe maahlo a gagwe.

Makwena o ile a se senye nako gomme a leletša maphodisa mogala.

Maphodisa ba ile ba tla gomme ba pšhatla mafasetere ba ntšha bana ka koloing.

Makwena ke ge a befetšwe kudu gwa swana le ge e be ele bana ba gagwe.

O ile a kgopela maphodisa gore ba bule molato wa tlaišo ya bana gomme yena o tla ba tihatse.

Mmatlou le Lekau ba rile ge ba fihla lešaba lela la ba kgeregela, ya ba thibang thibang.

Mahlatse maphodisa a ile a kgona go ba lamolela efeela ba ba tanya ka ditšhipi.

Ka lebenkeleng la dieta tša bana la
Lahlaketope ba hweditše go pitlagane kudu.

Makwena le bana le bona ba gapeletša go
tsena ka gare go lekentšha dieta.

Popoti le Kokoti ba ile ba thakgala ka gore
ba hweditše dieta tšeo e lego kgale ba
di nyaka.

Pontšho le Matome bona ba ile ba nyama ka
gore tšeo ba bego ba di nyaka di be di fedile.

Makwena o ka fase ga kgatelelo ka gore
o be a gopotše gore bana ka moka ba tla
hwetša dieta.

Bjale ga a sa tseba gore ge ba paletšwe ka
mo ba tla ya ba di hwetša kae.

Dieta tsa ga go

Ge ba fihla ka lebenkeleng la bobedi gona
Makwena a hlakahlakana le go feta.

Pontšho o hwa kgaba ka gore dieta tšeo a
bego a di rata ga di mo lekane.

Morekiši le yena o šetše Makwena morago
ga a nyake go mo katologa.

Le ge dieta di sa lekane Pontšho e le tše di
nyenyane, o re di lokile di tla butšwa.

Ge e le tše di kgolo go yena o re Makwena
a se tshwenyege o tla gola natšo.

Morekiši yena o lebeletše tšhelete ga a na
taba le gore dieta ke tša keresemose.

Ka lebenkeleng la dibapadišwa la Mphempe le gona ke sephethephethe.

Mejako barekiši ba letša dikwetekwete ba goelela ka dihlaboša mantšu bare ditheko ditheositšwe.

Dibapadišwa tše di ntši di pharilwe dithekethe tša gore 50% e fokoditšwe.

Bontši bja batho bo holofetše gore di sephešaleng empa Makwena yena ga a kgahlwe ke selo.

O lemogile gore ditheko ga di fapane le tša mathomong a ngwaga mola a tlile ka mo.

Bana bona ga ba na taba le ditheko ba topa ba tšhela ka teroling le ge Makwena a ba ganetša.

Letsatsi

LEBENKELE

O amogetswe

Ka lebenkeleng la dijo la Modulathoko le gona e be ele mathata.

Barekiši ba be ba laetšwe gore ba se dumelele bana ba ka fase ga mengwaga ye lesome.

Makwena o ile a makala a ba a befelwa ge a ekwa taba ye.

Barekiši ba ile ba mo hlalosešša mabaka ao a dirilego gore lebenkele le tšeye sephetho se.

E feela yena o ile a latelela mong wa lebenkele a mmošišša gore molao wo o go tšere kae.

Mong wa lebenkele o ile a feleletša a dumetše gore Makwena a tsene le bana.

Batho ka moka ba ipata ka yena le bona ba tsena le bana.

Lefelo le lengwe leo batho ba leratago kudu ka dinako tše ke kua diphakeng.

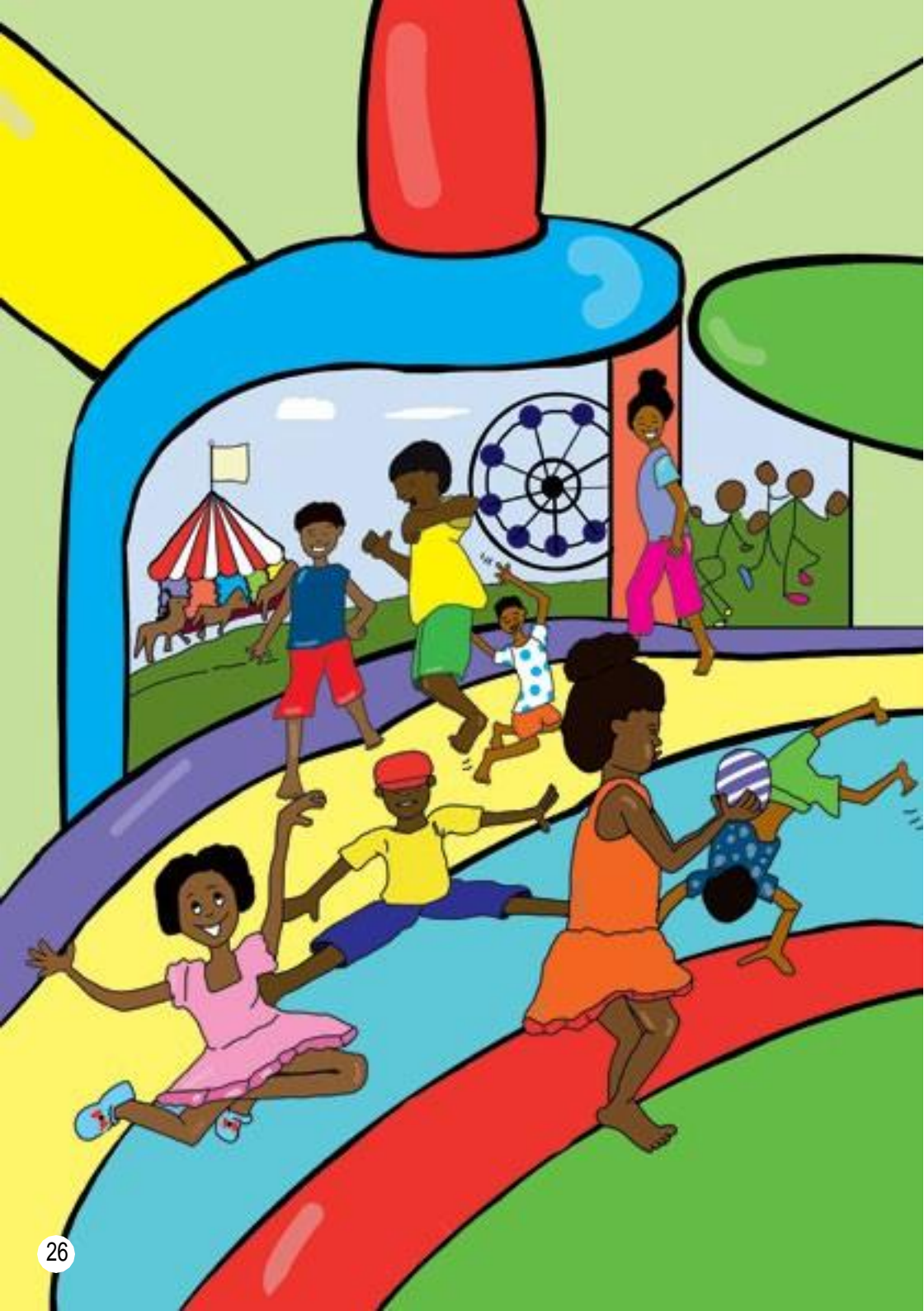
Bontši bja batho ge ba lapišitšwe ke go sepela toropong ba ya go ikhutša fao.

Ka nako ye ya keresemose diphakeng go tlala mašabašaba a batho bao ba tlilego go itapološa.

Ba dula bjanyeng bjo botalana meriting ya mehlare yeo eapešitšwego malentea mebalabala.

Ka thoko ye nngwe ke madiba a meetse ao a akometšwego ke mehlare ye metelele.

Makwena le bana ba gagwe le bona ba ile ba ya phakeng go ikhutša.

Batho le bona ba iketlile, ba beša dinama,
ba a ja, ba a nwa, ke lethabo feela.

Bana ba kitima kitima le phaka ba
namela dilo tša go dikologa le tša go
fofišetša godimo.

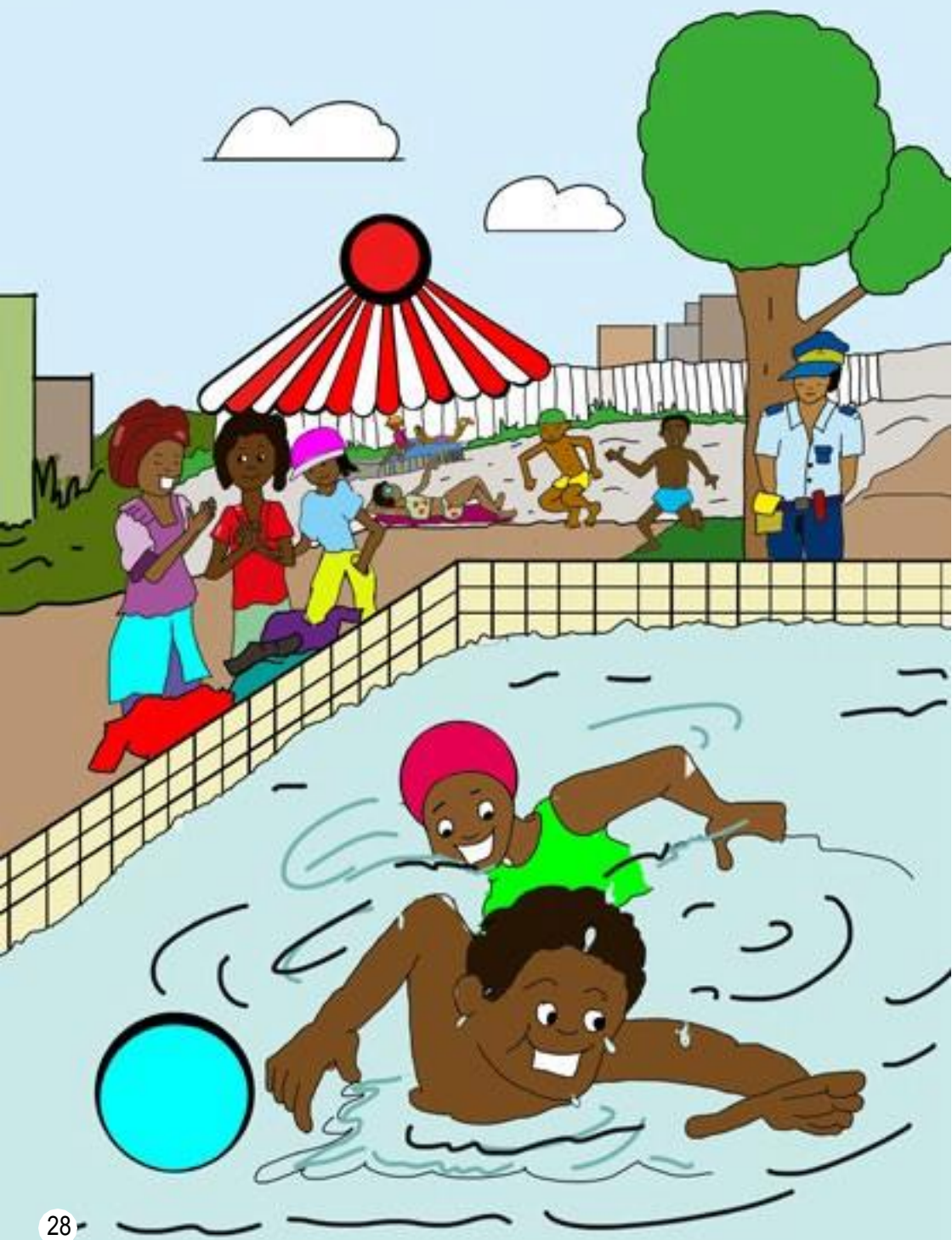
Bana ba Makwena le bona ba ile ba thoma
go namela dibapadišwa ba fologa bjalo ka
bana ba ba bangwe.

Ba fela ba kgaotša bae ya go binela
diletšwa tše di be go diletšwa gona fao.

Ba bangwe e be e le dikgwari tša mmimo
mola ba bangwe ba re sa koša ke lerole.

E fehlile kerešemose go letšwa mmimo
wa diopedi tša ngwaga wo ba re” haka
Matorokisi haka!”

Ba tša tšhireletšo le bona ba ntšhitše
mahlo dinameng gore batho ba bolokege.

Ba hlokometše kudu bana le mahodu le
ba go nwa bjala bošaedi.

Makwena o ile a lemoga ka pela gore
kotsi ye kgolo go bana ke ge ba ralokela
kua kgauswi ga madiba.

Ge a bona bana ba bantši ba ralokela
kgauswi ga madiba o ile a se sa iphina
ka selo.

Mafelelong o ile a swara lekgotla le
batswadi gomme a ba lemoša kotsi
ya meetse.

Are bana ba bantši ba lobile maphelo
a bona ka nako ye ka labaka la go
thakgala kudu.

TSAMAYA
TAXI BANK

OBE LE LEETO
LE BOTSE

Letšatši bjale le rapame gomme
dinamelwa tša go boela magae di thomile
go rwala batho.

Makwena le bana ba šušukile merwalo
ba lebile fao dinamelwa tša gabo bona di
emago gona.

Bana bona ba iphinne ka tša ka toropong
ba duma ge nkabe ba se sa ya gae.

Lehono ba ka se robale ba tla ba ba fela
pelo ya gore keresemose e fihla neng.

Makwena yena o nyaka go fihla a hlwekiše
legae a be a apeye ka gore gosasa ba na
le baeng.

Kudu ka gore bošego bja lehono o
swanetše go ya le bana kerekeng go
keteka matswalo a Morena.

TUMELELO

E ngwadilweke
Pitsi Ragoasha

Moswantši
Siyasanga Madyibi

Molekodi 1
Pandelani Claudine Rambau

Molekodi 2
Isabel Seakamela

Molekodi 3
Irene Masemola

Mohlami
PixelPing Design

ISBN 978-1-920702-19-9

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

